

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 3.12.2013 r.
COM(2013) 855 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI

**Trzynaste sprawozdanie w sprawie praktycznych przygotowań do przyszłego
rozszerzenia strefy euro**

{SWD(2013) 491 final}

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO BANKU CENTRALNEGO, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW

Trzynaste sprawozdanie w sprawie praktycznych przygotowań do przyszłego rozszerzenia strefy euro

1. WPROWADZENIE

Dnia 9 lipca 2013 r. Rada stwierdziła, że Łotwa spełnia warunki konieczne do przyjęcia euro¹. Łotwa przyjmie euro w dniu 1 stycznia 2014 r. („dzień przejścia na wspólną walutę”). W rezultacie liczba państw członkowskich, które przyjęły euro, zwiększy się do osiemnastu. Kurs wymiany łata łotewskiego na euro został nieodwołalnie ustalony na 0,702804 łata łotewskiego za 1 euro².

Obecnie realizowany jest ostatni etap praktycznych przygotowań do przejścia na euro. Banknoty i monety euro staną się prawnym środkiem płatniczym z dniem wprowadzenia euro jako waluty (tzw. scenariusz wymiany „big bang”). Niniejsze sprawozdanie stanowi kontynuację pierwszego specjalnego sprawozdania Komisji w sprawie praktycznych przygotowań Łotwy do wprowadzenia euro³ i ocenia dalsze postępy według stanu na koniec października 2013 r. Dotyczy ono w szczególności przygotowań do wprowadzenia waluty euro do obiegu gotówkowego w gospodarce, środków wprowadzonych w celu ochrony konsumentów w okresie przejścia na euro, takich jak kampania pt. „Uczciwie wprowadzający euro”, oraz kampanii informacyjnej.

Dokument roboczy służb Komisji dołączony do niniejszego sprawozdania zawiera szczegółowe informacje dotyczące przygotowań do wprowadzenia euro w pozostałych państwach członkowskich UE, które nie przyjęły jeszcze tej waluty i nie są objęte klauzulą *opt-out*.

2. STAN PRZYGOTOWAŃ DO PRZEJŚCIA NA EURO NA ŁOTWIE

Ogólnie rzecz biorąc, od czasu ostatniego sprawozdania Komisji władze Łotwy oraz zaangażowane strony poczyniły znaczne postępy w kierunku sprawnego i udanego przejścia na euro.

¹ Decyzja Rady 2013/387/UE z dnia 9 lipca 2013 r. w sprawie przyjęcia przez Łotwę euro w dniu 1 stycznia 2014 r. (Dz.U. L 195 z 18.7.2013, s. 24).

² Rozporządzenie Rady (UE) nr 870/2013 z dnia 9 lipca 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2866/98 w odniesieniu do kursu wymiany na euro dla Łotwy (Dz.U. L 243 z 12.9.2013, s. 1).

³ Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Dwunaste sprawozdanie w sprawie praktycznych przygotowań do przyszłego rozszerzenia strefy euro z dnia 23 lipca 2013 r. – COM(2013) 540 final.

2.1. Organizacja procesu przejścia na euro, dostosowanie systemu prawnego i przygotowania sektora publicznego

Ostatniej aktualizacji łotewskiego planu wymiany waluty krajowej z dnia 19 września 2012 r. dokonano w dniu 4 kwietnia 2013 r. Dzięki uchwaleniu w dniu 19 września 2013 r. przez łotewski parlament (*Saeima*) zmian do 113 ustaw system prawny został w jeszcze większym stopniu dostosowany do nowej waluty. Trwa wprowadzanie zmian do rozporządzeń Rady Ministrów i przepisów lokalnych. Dostosowanie systemów informatycznych przebiega zgodnie z planem. Utworzono rejestr ryzyka informatycznego, obejmujący kluczowe systemy informatyczne administracji publicznej.

2.2. Przygotowania do procesu wymiany gotówki

Do przejścia na wspólną walutę potrzebne jest **400 milionów monet denominowanych w euro** z łotewskimi stronami narodowymi oraz **110 milionów banknotów denominowanych w euro** o różnych nominałach. W lipcu 2013 r. mennica Staatliche Münzen Baden-Württemberg (Stuttgart, Niemcy) rozpoczęła wybijanie monet. Banknoty euro zostały pożyczone z Deutsche Bundesbank.

Wstępne zaopatrywanie instytucji kredytowych ma się rozpocząć w dniu 1 listopada 2013 r. Banki komercyjne rozpoczną **wtórne zaopatrywanie** swoich głównych klientów w dniu 10 grudnia 2013 r., natomiast dostarczanie gotówki w euro do mniejszych klientów korporacyjnych, korzystających z **uproszczonej procedury wtórnego zaopatrywania**, rozpocznie się w dniu 27 grudnia 2013 r. Urzędy pocztowe otrzymają gotówkę w euro w ramach wtórnego zaopatrywania za pośrednictwem Citadele Bank. Dokładne kwoty potrzebne do wstępnego i wtórnego zaopatrzenia nie są jeszcze znane, ponieważ banki mogą składać wnioski do dnia 1 listopada 2013 r. Szacuje się, że w ramach zaopatrzenia wstępnego i wtórnego rozdystrybuowane zostanie około 25 mln banknotów euro i około 192 mln monet euro o różnych nominałach.

Od dnia 10 grudnia 2013 r. w 339 oddziałach banków komercyjnych, 302 urzędach pocztowych i oddziałach Latvijas Banka (Banku Łotwy) dostępnych będzie 800 000 **pakietów bilonu** dla obywateli. Pakiety bilonu, zapakowane w torebki foliowe, będą zawierać zestaw wszystkich nominałów łotewskich monet euro (o wartości 14,23 EUR). Wstępne zapotrzebowanie na pakiety bilonu jest już w tej chwili duże (złożono zamówienia na około 720 000 pakietów). W celu zapewnienia dostatecznego zaopatrzenia gospodarstw domowych w bilon oraz utrudnienia gromadzenia większych ilości bilonu jedna osoba nie będzie mogła kupić więcej niż pięciu pakietów bilonu. Ponadto od dnia 10 grudnia 2013 r. dostępnych będzie 70 000 **specjalnych pakietów bilonu dla detalistów** (po 200 EUR). Jednak ze względu na to, że dla mniejszych łotewskich przedsiębiorców 200 EUR stanowi dość dużą kwotę, możliwe, że niewielcy detaliści zaopatrzą się w niezbędną gotówkę w euro na dzień przejścia na wspólną walutę, kupując kilka „zwykłych” pakietów bilonu. W związku z tym Bank Łotwy powinien dokładnie monitorować zapotrzebowanie na pakiety bilonu. Kolekcjonerzy z zagranicy oraz przedsiębiorstwa zajmujące się sprzedażą monet będą mogły kupić pozostałe pakiety bilonu oraz łotewskie monety euro dopiero po 1 stycznia 2014 r. Wybite zostaną specjalne kolekcjonerskie zestawy monet euro – 30 000 zestawów monet o jakości BU (brilliant uncirculated) oraz 5000 zestawów monet w jakości proof, czyli wybitych w specjalny sposób. Obydwa zestawy zostaną wyemitowane z datą 1 stycznia 2014 r.

W obliczu zwiększonego zagrożenia bezpieczeństwa opracowano plan działania w zakresie bezpieczeństwa, w którym przewidziano środki zwiększające poziom bezpieczeństwa transportów gotówki przez przedsiębiorstwa konwojenckie w trakcie wymiany waluty krajowej na euro. Powstał specjalny plan działania na wypadek złych warunków atmosferycznych.

Od początku roku zmniejszyła się ilość **gotówki w latach lotewskich pozostającej w obiegu**, nadal jednak jest jej sporo. Na dzień 30 września 2013 r. wartość banknotów i monet denominowanych w łacie łotewskim do wycofania z obiegu wynosiła 971 mln łatów łotewskich. Demonetyzację monet denominowanych w łacie łotewskim rozpoczęto dnia 5 września 2013 r. W celu ograniczenia ilości gotówki w latach łotewskich przed dniem przejścia na wspólną walutę od października 2013 r. wiele banków oferuje klientom możliwość bezpłatnego deponowania monet denominowanych w łacie łotewskim na rachunkach oszczędnościowych. Ponadto Bank Łotwy oferuje nieograniczoną i bezpłatną wymianę monet denominowanych w łacie na banknoty denominowane w łacie. Banki komercyjne zintensyfikowały promocję płatności bezgotówkowych wśród swoich klientów. Do inicjatywy tej dołączyły duże sieci sklepów spożywczych. Aby ograniczyć przed dniem przejścia na wspólną walutę liczbę pozostających w obiegu banknotów denominowanych w łacie łotewskim o wysokich nominałach, przedsiębiorstwa konwojenckie i inne podmioty są zachęcane do niezamawiania banknotów o wysokich nominałach. Ze względu na znaczenie gotówki na Łotwie jako środka płatniczego i środka przechowywania wartości szczególnie ważne jest kontynuowanie tych działań oraz, w miarę możliwości, zintensyfikowanie ich w tygodniach pozostałych do wprowadzenia wspólnej waluty.

W trakcie wymiany waluty krajowej na euro banki komercyjne i urzędy pocztowe będą musiały obsługiwać wyjątkowo duże ilości gotówki. Aby usprawnić logistykę wycofywania monet denominowanych w łacie łotewskim, przedsiębiorstwa konwojenckie i banki komercyjne otrzymują standardowe przenośne kontenery służące do gromadzenia, przechowywania i transportu monet.

Od dnia przejścia na wspólną walutę Bank Łotwy będzie nieodpłatnie wymieniał łaty łotewskie na euro bez ograniczeń ilościowych i czasowych. Dnia 1 stycznia 2014 r. oddziały Banku Łotwy będą czynne w celu umożliwienia wymiany gotówki przez obywateli.

Łotewski sektor bankowy obejmuje 25 banków posiadających łącznie 371 oddziałów, z których 19 banków posiadających 321 oddziałów świadczy usługi gotówkowe. Banki komercyjne będą oferować nieodpłatne usługi wymiany gotówki w nieograniczonym zakresie przez sześć miesięcy po dniu przejścia na wspólną walutę. W celu ułatwienia tego procesu, w ostatnich tygodniach roku niektóre banki będą czynne dłużej. Cztery największe banki (posiadające 149 oddziałów) będą otwarte w dniu 30 grudnia 2013 r., który jest na Łotwie dniem wolnym od pracy. Dnia 31 grudnia 2013 r. dwa największe banki otworzą wszystkie 96 oddziałów w skróconych godzinach pracy. Dnia 1 stycznia 2014 r. 22 oddziały trzech największych banków będą otwarte po południu. Kilka banków oddeleguje do oddziałów dodatkowych pracowników (od jednego do dwóch urzędników bankowych do każdego oddziału) do obsługi operacji gotówkowych w okresie podwójnego obiegu (przez pierwsze dwa tygodnie stycznia 2014 r.). Banki będą czynnie proponować detalistom oraz innym klientom biznesowym usługi odbioru gotówki. Obecnie oddziały banków są dostosowywane pod kątem możliwości liczenia i przechowywania gotówki.

Bankomaty będą napełniane gotówką w euro głównie w ostatnich dniach grudnia 2013 r. 99,8% z 1061 łotewskich bankomatów zacznie wypłacać banknoty euro w ciągu pierwszych

30 minut 1 stycznia 2014 r. Bankomaty, których nie uda się na czas przygotować do dokonywania takich wypłat, powinny być nieczynne. Bankomaty zostaną napełnione przede wszystkim banknotami o nominałach 10, 20 i 50 EUR. Banknoty o nominałach 5 EUR będą dostępne od 1 stycznia 2014 r. w 242 bankomatach, a od 15 stycznia 2014 r. – w kolejnych 460 bankomatach. Zasilenie bankomatów głównie banknotami o niskich nominałach to dobre rozwiązanie ze względu na ograniczenie ryzyka szybkiego wyczerpania zapasów drobnej gotówki u detalistów. Również banki otrzymały zalecenie, aby nie wypłacać na stanowiskach kasowych banknotów o wysokich nominałach w ciągu kilku pierwszych tygodni po dniu przejścia na wspólną walutę. Terminale płatnicze w punktach sprzedaży będą gotowe do płatności w euro natychmiast z dniem 1 stycznia 2014 r. Klienci banków są zachęceni do częstszego korzystania z płatności elektronicznych zwłaszcza w pierwszych dniach po dniu przejścia na wspólną walutę. Wymogi obowiązujące na jednolitym obszarze płatności w euro (SEPA) spełnia już 99,3% punktów sprzedaży. Trwają prace nad dostosowaniami systemów informatycznych banków – ostatnie testy zaplanowano na przełom listopada i grudnia 2013 r.

Od końca września 2013 r. Bank Łotwy wraz z Konfederacją Pracodawców Łotwy oferują **szkolenia** ogólne dotyczące gotówki w euro oraz specjalne dotyczące zabezpieczeń znaków pieniężnych dla kasjerów i księgowych. W szkoleniach, które do końca listopada 2013 r. mają objąć 26 miast we wszystkich regionach kraju, uczestniczą głównie pracownicy sklepów detalicznych i urzędów pocztowych (tzw. „przygotowanie szkoleniowców”). Pracownicy banków uczestniczyli w specjalnych szkoleniach zorganizowanych przez pracodawców w zakresie ogólnych zasad wprowadzania euro oraz implikacji wprowadzenia euro dla usług bankowych oraz dostępności usług bankowych w okolicach terminu przejścia na wspólną walutę.

W celu zwiększenia dostępności usług wymiany gotówki, zwłaszcza na obszarach wiejskich, czynną rolę w procesie wymiany gotówki będzie odgrywać Latvijas Pasts (**Poczta Łotewska**). Przez trzy miesiące od dnia przejścia na wspólną walutę w 302 urzędach pocztowych dostępne będą dla obywateli kantory wymiany walut (z możliwością przedłużenia o maksymalnie trzy kolejne miesiące). W dniu 1 stycznia 2014 r. urzędy pocztowe pozostaną zamknięte. Będą za to czynne, wbrew powszechnej praktyce, w sobotę 4 stycznia 2014 r.

Przygotowania do procesu wymiany gotówki są mocno zaawansowane. Wstępne zapotrzebowanie na pakiety bilonu jest już tej chwili duże i w związku z tym Bank Łotwy powinien je dokładnie monitorować.

Ze względu na znaczenie gotówki na Łotwie jako środka płatniczego i środka przechowywania wartości szczególnie ważne jest kontynuowanie działań mających na celu zmniejszenie ilości gotówki w latach łotewskich pozostającej w obiegu oraz, w miarę możliwości, zintensyfikowanie tych działań w okresie pozostałym do wprowadzenia wspólnej waluty. Banki powinny rozważyć możliwość zaoferowania klientom nieodpłatnej wymiany monet denominowanych w łacie na banknoty denominowane w łacie.

Bardzo pozytywnie ocenia się, że 99,8% łotewskich bankomatów zacznie wypłacać banknoty euro w ciągu pierwszych 30 minut 1 stycznia 2014 r. Bankomaty, których nie uda się na czas przygotować do dokonywania takich wypłat, powinny być nieczynne. Zasilenie bankomatów głównie banknotami o niższych nominałach to dobre rozwiązanie ze względu na to, że od dnia przejścia na wspólną walutę detaliści będą zobowiązani do wydawania reszty wyłącznie w euro. Banki i urzędy pocztowe powinny również

powstrzymać się od wprowadzania do obiegu banknotów o dużych nominalach w najbliższych tygodniach przed i po przejściu na wspólną walutę.

Banki i Poczta Łotewska powinny dobrze się przygotować na znacznie większe obciążenie i o wiele większą liczbę klientów w pierwszych dniach stycznia 2014 r.

2.3. Zapobieganie niewłaściwym praktykom oraz błędnemu postrzeganiu zmian cen przez obywateli

Łotewska opinia publiczna jest zaniepokojona możliwym wpływem wprowadzenia euro na ceny (zob. punkt 3 poniżej). Dlatego szczególnie ważną kwestią jest poczynienie przez łotewskie władze wszelkich niezbędnych kroków, aby zapobiec niewłaściwym praktykom oraz błędnemu postrzeganiu zmian cen.

Począwszy od stycznia 2013 r., przedsiębiorstwo Aptauju centrs **monitoruje ceny 120 najczęściej kupowanych produktów i usług** w najpopularniejszych punktach sprzedaży zlokalizowanych w siedmiu największych łotewskich miastach. Wśród monitorowanych usług znalazły się usługi, w przypadku których – jak wynika z doświadczeń z wcześniejszych wymian waluty – najbardziej prawdopodobny jest wzrost cen po wymianie waluty, takie jak usługi oferowane przez zakłady fryzjerskie, restauracje i kawiarnie oraz warsztaty samochodowe. Wyniki monitorowania są regularnie publikowane na stronach internetowych ministerstwa gospodarki i na stronie internetowej poświęconej procesowi przechodzenia na euro. W ogólnym ujęciu ceny pozostają stabilne. Przeciętnie od marca do końca września 2013 r. nie zmieniły się ceny 86,53% produktów/usług, ceny 7,16% produktów/usług spadły, natomiast podwyżki odnotowano w przypadku 6,51% monitorowanych cen.

Okres obowiązkowego **podawania cen w dwóch walutach**, czyli w latach łotewskich i w euro, rozpoczął się w dniu 1 października 2013 r. i potrwa do dnia 30 czerwca 2014 r. Zaleca się wprowadzenie przepisów wycofujących obowiązek podawania cen w dwóch walutach od 1 stycznia 2015 r. oraz dopilnowanie, aby społeczeństwo zostało wyraźnie poinformowane o tym terminie i mogło dobrze wykorzystać ten okres na zapoznanie się z nową skalą wartości. Ułatwi to obywatelom pełne przyzwyczajenie się do nowej waluty.

Dnia 12 lipca 2013 r. rozpoczęto realizację **kampanii „Uczciwie wprowadzający euro”**, skierowanej do przedsiębiorstw (np. detalistów, instytucji finansowych, sklepów internetowych) i zachęcającej do zobowiązania się do niewykorzystywania okresu wymiany waluty krajowej na euro dla własnych korzyści, przestrzegania zasad przechodzenia na euro oraz zapewnienia niezbędnego wsparcia klientom. Kampania jest prowadzona przez łotewskie ministerstwo gospodarki z pomocą, między innymi, ośmiu organizacji przedsiębiorców, w tym Łotewskiej Izby Handlowej oraz Konfederacji Pracodawców Łotwy. Przedsiębiorstwa, które uczestniczą w kampanii, mają prawo posługiwać się naklejkami z logo „Uczciwie wprowadzającego euro”, potwierdzającymi ich udział w kampanii, a ponadto są wpisane na „białą listę” udostępnioną na stronie internetowej projektu euro.

Na koniec października 2013 r. do kampanii „Uczciwie wprowadzający euro” przystąpiło około 1100 przedsiębiorstw (posiadających ponad 9500 punktów sprzedaży) sprzedających towary lub usługi konsumentom. Wśród uczestników kampanii jest pięć największych sieci sklepów detalicznych. Poziom uczestnictwa jest niewystarczający i daleko mu jeszcze do i tak niskiego poziomu docelowego przewidzianego przez władze łotewskie (udział co najmniej 70% detalistów, hurtowników i usługodawców do dnia 1 stycznia 2014 r., czyli około

10 000 przedsiębiorstw lub 30 000 punktów sprzedaży). W tygodniach pozostałych do dnia przejścia na wspólną walutę władze łotewskie zamierzają znacznie nasilić specjalną kampanię i działania informacyjne prowadzone w środkach masowego przekazu, obejmujące radio, media drukowane, reklamy internetowe, media społecznościowe i reklamy telewizyjne. Pozytywnie ocenia się to, że Łotewska Izba Handlowa czynnie promuje kampanię „Uczciwie wprowadzający euro” wśród swoich członków. Aby osiągnąć maksymalną liczbę uczestników przed 1 stycznia 2014 r., konieczne jest pełne zaangażowanie wszystkich stron. Należałoby przewidzieć zatrudnienie specjalnie przeszkolonych ochotników, którzy będą odwiedzali placówki handlowe, zachęcając je do udziału w kampanii.

Centrum Ochrony Praw Konsumenta, organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną praw konsumenta, państwowe służby żywności i weterynaryjne oraz służba skarbowa **monitorują przestrzeganie** wymogów w zakresie podawania cen i wymiany walut (np. reguł dotyczących zaokrąglania kwot) w okresie podawania cen w dwóch walutach oraz realizację memorandum kampanii „Uczciwie wprowadzający euro”. W dniu 1 października 2013 r. rozpoczęto intensywne kontrole. Od czasu pierwszego specjalnego sprawozdania Komisji Europejskiej w sprawie praktycznych przygotowań Łotwy do wprowadzenia euro znacznie wzrosła łączna liczba inspektorów uczestniczących w kontrolach (obecnie jest ich 346). Większość inspektorów działa w Rydze. W 20 miastach we wszystkich regionach Łotwy działają natomiast inspektorzy z organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw konsumenta.

W październiku 2013 r. przeprowadzono 5570 kontroli (łączna liczba zaplanowanych kontroli: 36 000). Centrum Ochrony Praw Konsumenta i Związek na rzecz Ochrony Interesów Konsumenta przeprowadziły 3746 kontroli i stwierdziły naruszenia w 1681 punktach sprzedaży, z których większość przypadków (1082 punkty sprzedaży) dotyczyła nieprawidłowego przeliczenia cen na euro. W 411 przypadkach w ogóle nie podano cen w euro. Na koniec października naruszenia usunięto w 1306 punktach sprzedaży, a w 803 punktach sprzedaży naruszenia usunięto na miejscu w obecności inspektora z Centrum Ochrony Praw Konsumenta. W przypadku kolejnych lub poważnych naruszeń inspektorzy mogą nakładać grzywny w wysokości do 500 latów łotewskich (711,44 EUR). Dotychczas Centrum Ochrony Praw Konsumenta wszczęło postępowanie administracyjne w pięciu przypadkach. Państwowe służby żywności i weterynaryjne przeprowadziły 1745 kontroli w zakresie cen (i wykryły naruszenia w 129 punktach sprzedaży). Służby skarbowe przeprowadziły 79 kontroli (naruszenia stwierdzono w siedmiu punktach sprzedaży).

Odnośnie do realizacji memorandum kampanii „Uczciwie wprowadzający euro” przedsiębiorstwa, które nie usuwają naruszeń stwierdzonych przez inspektorów i dopuszczają się wielokrotnych naruszeń wymogów prawnych lub wymogów memorandum lub stosują nieuczciwe praktyki handlowe w zakresie podawania cen, trafiają na publicznie dostępną „czarną listę”. Przedsiębiorstwo znajdujące się na „czarnej liście” nie będzie mogło trafić na „białą listę” i utraci prawo do korzystania z logo kampanii „Uczciwie wprowadzający euro”. Zaleca się, by liczba i rodzaje naruszeń były w nadchodzących miesiącach ściśle monitorowane, co ułatwi odpowiednią reakcję, w tym w razie potrzeby szersze informowanie o podawaniu cen w dwóch walutach lub o przeliczaniu cen. Ponadto, uwzględniając stan opinii publicznej (zob. punkt 3 poniżej), kluczowe znaczenie dla uspokojenia obywateli będzie miała błyskawiczna reakcja władz.

Od dnia 1 października 2013 r. konsumenci mogą składać skargi na naruszenia zasad podawania cen do Centrum Ochrony Praw Konsumenta za pośrednictwem specjalnej linii telefonicznej, ogólnego numeru informacyjnego uruchomionego w związku

z wprowadzeniem euro, poczty elektronicznej oraz tradycyjnej poczty. W październiku Centrum Ochrony Praw Konsumenta otrzymało 180 **skarg od konsumentów**, z czego 103 skargi dotyczyły podwyżek cen, 31 skarg dotyczyło nieprawidłowego przeliczenia cen na euro, a 37 – niepodawania cen w euro. Skargi były rozpatrywane przez Centrum Ochrony Praw Konsumenta lub współpracującą z nim organizację pozarządową w terminie do 48 godzin od ich złożenia. Skargi dotyczące możliwych podwyżek cen związanych z wprowadzeniem euro są rozpatrywane przez łotewską Radę ds. Konkurencji.

Pozytywnym sygnałem jest znaczne zwiększenie liczby inspektorów zajmujących się monitorowaniem podawania cen w dwóch walutach oraz realizacji memorandum kampanii „Uczciwie wprowadzający euro”. W przypadku przedsiębiorstw, które nie przestrzegają wymogów w zakresie podawania cen i wymiany walut (np. regul dotyczących zaokrąglania kwot) lub które nie realizują memorandum kampanii „Uczciwie wprowadzający euro”, ogromne znaczenie ma błyskawiczna reakcja. Należy zapewnić nasilenie kontroli od dnia 1 stycznia 2014 r.

Poziom uczestnictwa w kampanii „Uczciwie wprowadzający euro” wymaga zdecydowanej poprawy. Aby osiągnąć maksymalną liczbę uczestników przed dniem 1 stycznia 2014 r., konieczne jest pełne zaangażowanie wszystkich stron. Należałoby przewidzieć zatrudnienie specjalnie przeszkolonych ochotników, którzy będą zachęcać przedsiębiorstwa do przystępowania do kampanii. Działania te powinny również obejmować organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną praw konsumentów, które już w tej chwili monitorują prawidłową realizację obowiązku podawania cen w dwóch walutach i mogłyby jednocześnie promować kampanię „Uczciwie wprowadzający euro”. Do kampanii powinno również przystąpić wszystkich 119 samorządów terytorialnych.

Zaleca się wprowadzenie przepisów wycofujących obowiązek podawania cen w dwóch walutach od 1 stycznia 2015 r. oraz dopilnowanie, aby społeczeństwo zostało wyraźnie poinformowane o tym terminie i mogło dobrze wykorzystać ten okres na zapoznanie się z nową skalą wartości. Ułatwi to obywatelom pełne przyzwyczajenie się do nowej waluty.

2.4. Przygotowania do przejścia na euro na obszarach wiejskich i wśród przedsiębiorstw

Biorąc pod uwagę przyzwyczajenie Łotyszy do dokonywania płatności gotówką, kluczowe znaczenie dla zapewnienia sprawnego wymiany waluty krajowej na euro będzie miało dokładne zaplanowanie i przygotowanie procedur przejścia na euro na obszarach wiejskich. Zbadano dostępność punktów obsługi gotówkowej (urzędów pocztowych, oddziałów banków i bankomatów) na obszarach oddalonych w celu zapewnienia możliwości wymiany łotów łotewskich na euro oraz zbierania wycofywanej waluty na wszystkich tych obszarach. Ponadto opracowano listę kontrolną działań związanych z procesem przechodzenia na euro, która ma ułatwić monitorowanie postępów na szczeblu gmin. W listopadzie 2013 r. zrealizowane zostaną działania informacyjne skierowane do obywateli i przedsiębiorstw na obszarach wiejskich, w tym również do słabszych grup społecznych, mniejszości oraz społeczności rosyjskojęzycznej. Władze łotewskie przeprowadziły w 2013 r. ponad 160 szkoleń dotyczących wprowadzenia euro, w tym fora regionalne oraz seminaria zawodowe (zob. punkt 3 poniżej).

Działania te powinny okazać się użyteczne podczas wymiany waluty krajowej na euro, ponieważ na obszarach oddalonych władze lokalne są często jedynym źródłem informacji poza środkami masowego przekazu i internetem. Na ostatnim etapie wymiany waluty krajowej na euro należy stale monitorować pełną realizację działań z listy kontrolnej.

Udział Poczty Łotewskiej w wymianie waluty krajowej na euro (zob. punkt 2.2 powyżej) znacznie zwiększył dostępność usług wymiany gotówki na obszarach wiejskich. W dniu 1 października 2013 r. rozpoczęły się szkolenia dla pracowników urzędów pocztowych i kurierów (niemal wszystkich pracowników mających bezpośredni kontakt z klientami), dotyczące między innymi obsługi gotówkowej i zabezpieczeń znaków pieniężnych. Szkolenia te nadal trwają. Przez pierwsze tygodnie po przejściu na wspólną walutę personel placówek pocztowych będzie wspomagany przez 50 dodatkowych pracowników. W związku z wymianą waluty krajowej na euro wzmocniono środki bezpieczeństwa oraz zwiększono możliwości w zakresie przechowywania i liczenia gotówki. Ponadto Poczta Łotewska przygotowała specjalne działania informacyjne dotyczące procesu wymiany waluty krajowej na euro.

Ważną rolę w procesie wymiany waluty krajowej na euro odgrywają detaliści, ponieważ klienci często wykorzystują ich jako „mini-banki” prowadzące wymianę walut (zwłaszcza tam, gdzie w pobliżu nie ma żadnych oddziałów bankowych). Większość łotewskich detalistów, w tym sieci supermarketów, zaczęła się przygotowywać do wymiany waluty krajowej na euro dopiero po decyzji Rady z dnia 9 lipca 2013 r. Poza zwiększonym zapotrzebowaniem na gotówkę (zob. punkt 2.2 powyżej) do aspektów o kluczowym znaczeniu dla detalistów należą: przestrzeganie wymogów w zakresie podawania cen w dwóch walutach i uczestnictwa w kampanii „Uczciwie wprowadzający euro” (zob. punkt 2.3 powyżej), przeszkolenie pracowników, dostosowanie możliwości przechowywania gotówki, a także środki bezpieczeństwa i kwestie związane z informatyką.

Przygotowania dużych sieci sklepów spożywczych są najwyraźniej mocno zaawansowane. Na koniec października 2013 r. większość z nich oszacowała swoje zapotrzebowanie na gotówkę w celu realizacji zaopatrzenia wtórnego i zawarła umowy na zaopatrzenie wtórne z bankami. Główni kasjerzy z poszczególnych sklepów wezmą udział w szkoleniach oferowanych przez Bank Łotwy (zob. punkt 2.2 powyżej) w listopadzie 2013 r., a następnie przeprowadzą szkolenia wewnętrzne dla swoich współpracowników. Szkolenie będzie obejmowało praktyczne ćwiczenia w zakresie obsługi gotówkowej w dwóch walutach. Przeprowadzono kontrolę systemów informatycznych i stwierdzono, że są one w stanie obsługiwać zarówno płatności w euro, jak i płatności w łatach łotewskich, w tym płatności w obu walutach naraz. W miejscach, w których zostanie to uznane za konieczne, zainstalowane zostaną testery do banknotów. Na koniec października 2013 r. rozpoczęto przetargi związane z zastrzeżeniem środków bezpieczeństwa oraz negocjacje z przedsiębiorstwami konwojenckimi. W celu odciążenia kasjerów oraz skrócenia czasu oczekiwania w kolejce do kas zaleca się wprowadzenie dodatkowych środków, takich jak oddzielne kasetki na gotówkę w łatach łotewskich umożliwiające proste i bezpośrednie „wycofywanie łatów z obiegu”, otwarcie w dużych sklepach detalicznych punktów informacyjnych udzielających odpowiedzi na pytania klientów oraz zatrudnienie pracowników tymczasowych do pakowania produktów.

Pomimo dobrej dostępności informacji o praktycznych aspektach wymiany waluty krajowej na euro na obszarach wiejskich wydaje się, że małe sklepy spożywcze (mające 30% udziału w łotewskim rynku) są nadal nie najlepiej przygotowane do przejścia na euro i obawiają się związanych z tym problemów i kosztów, zwłaszcza w okresie podwójnego obiegu.

Ze względu na szczególne znaczenie drobnych detalistów na obszarach wiejskich zaleca się, aby reagować na te obawy na szczeblu lokalnym, a pod koniec roku zintensyfikować działania na rzecz pogłębiania wiedzy.

Przygotowania przedsiębiorstw, zwłaszcza na obszarach wiejskich, powinny być regularnie monitorowane. Należy również zwiększać poziom wiedzy na temat praktycznych aspektów wymiany waluty krajowej na euro.

Szczególną uwagę należy zwrócić na udzielanie informacji o przejściu na euro osobom starszym, którym trudno jest opuścić miejsce zamieszkania. Osoby te mogą również potrzebować pomocy przy wymianie gotówki w latach. Pracownicy pomocy społecznej powinni zostać przeszkoleni, aby móc odpowiadać na podstawowe pytania związane z przejściem na euro.

3. DZIAŁANIA INFORMACYJNE I OPINIA PUBLICZNA

Po decyzji Rady z dnia 9 lipca 2013 r. władze łotewskie przystąpiły do intensywnego etapu działań informacyjnych związanych z wymianą waluty krajowej na euro.

Kampania informacyjna, koordynowana przez ministerstwo finansów, obejmuje różne narzędzia i instrumenty informacyjne (bezpośrednią wysyłkę materiałów do gospodarstw domowych, seminaria i szkolenia, media społecznościowe, kampanię telewizyjną i prasową) i jest skierowana do różnych grup docelowych (np. ogół ludności, uczniowie szkół, słabsze grupy społeczne, przedsiębiorstwa). Dodatkowe działania informacyjne podejmuje Kancelaria Państwa, ministerstwo gospodarki, łotewski bank centralny, ministerstwo edukacji i nauki, ministerstwo oświaty, łotewskie stowarzyszenie banków komercyjnych oraz inne instytucje publiczne i prywatne.

Ministerstwo gospodarki prowadzi w ścisłej współpracy z ministerstwem finansów kampanię pt. „Uczciwie wprowadzający euro”, której celem jest rozwianie obaw dotyczących podwyżek cen w związku z wprowadzeniem euro.

Kampania w środkach masowego przekazu rozpoczęła się we wrześniu 2013 r. od różnych reklam telewizyjnych mających na celu emocjonalne zaangażowanie widzów oraz wyjaśnienie im praktycznych aspektów procesu wymiany waluty krajowej na euro. Kampanii towarzyszą reklamy w prasie, radiu, internecie i na nośnikach zewnętrznych. W procesie doboru środków przekazu zwraca się szczególną uwagę na dotarcie do słabszych grup społecznych na obszarach oddalonych oraz do społeczności rosyjskojęzycznej.

Kampania „Uczciwie wprowadzający euro” jest podzielona na dwa etapy. Pierwszy z nich rozpoczął się we wrześniu od reklam w telewizji i w innych środkach przekazu, mających na celu informowanie przedsiębiorstw i zachęcanie ich do przystępowania do memorandum kampanii. Drugi etap, trwający od października do grudnia, ma informować konsumentów o celach kampanii oraz zachęcać ich do kupowania w punktach sprzedaży, które podpisały memorandum, zobowiązując się w ten sposób, że nie wykorzystają okresu przejścia na euro do nieuczciwych praktyk cenowych.

Ponadto we wrześniu i w październiku w pięciu miastach odbyły się „fora regionalne” dla przedsiębiorstw i obywateli. Konfederacja Pracodawców Łotwy, Łotewska Izba Handlowa oraz Łotewskie Stowarzyszenie Handlu zorganizowały warsztaty dla przedsiębiorstw informujące o kampanii „Uczciwie wprowadzający euro”, obejmujące spotkania

z urzędnikami państwowymi i ekonomistami. Podczas tych warsztatów przedsiębiorstwa mogły przystąpić do kampanii. Najnowsze dane pokazują, że udział przedsiębiorstw w kampanii mógłby się jeszcze zwiększyć.

W poszczególnych regionach regularnie odbywają się seminaria i inne imprezy dla przedsiębiorstw, podmiotów zajmujących się zawodowo obsługą gotówki oraz słabszych grup społecznych. W celu przekazania informacji nauczycielom i uczniom ministerstwo oświaty rozesłało do wszystkich szkół broszurę dla nauczycieli oraz opracowało komiksy, które zostaną wprowadzone do szkolnych programów nauczania.

Prowadzonych jest wiele działań skierowanych do osób z upośledzeniem wzroku i słuchu. Przeszkolono lokalnych „trenerów” dla regionalnych stowarzyszeń osób niedowidzących i niewidomych, którzy będą udzielać odpowiednim odbiorcom instrukcji w zakresie struktury banknotów i monet, ich zabezpieczeń oraz ogólnych warunków wymiany waluty krajowej na euro. Podczas seminariów poświęconych tej tematyce rozdawano urządzenia do rozpoznawania banknotów i monet, materiały informacyjne napisane alfabetem Braille’a oraz karty dźwiękowe.

Na listopad 2013 r. zaplanowano bezpośrednią wysyłkę materiałów do wszystkich gospodarstw domowych na Łotwie. Opracowywanych jest sześć wersji regionalnych, po jednej dla każdej krainy Łotwy (Kurlandia, Liwonia, Łatgalia, Semigalia, Ryga) i oddzielnie rosyjska wersja językowa.

W ramach umowy o partnerstwie podpisanej w dniu 10 lipca 2012 r. przez łotewskie ministerstwo finansów i Komisję zrealizowano wiele wspólnych działań informacyjnych: konferencję w sprawie przejścia na wspólną walutę we wrześniu 2013 r., seminarium dla łotewskich dziennikarzy oraz wystawę objazdową o euro. Wystawa objazdowa o euro została otwarta we wrześniu w Rydze. Przed końcem roku zostanie przeniesiona do Dyneburga i Lipawy. Komisja dostarczyła ponadto władzom łotewskim różne publikacje.

Europejski Bank Centralny współpracuje z Bankiem Łotwy w celu zwiększenia efektu synergii oraz zapewnienia jak najlepszych rezultatów działań prowadzonych w ramach kampanii informacyjnej. Pod koniec października Europejski Bank Centralny i Bank Łotwy rozpoczęły kampanię informacyjną z wykorzystaniem szerokiego spektrum narzędzi (reklam w telewizji, mediach drukowanych, internecie i na nośnikach zewnętrznych, a także innych materiałów informacyjnych), koncentrującą się na wyglądzie i zabezpieczeniach banknotów i monet euro oraz najważniejszych faktach i terminach związanych z przejściem na wspólną walutę. Dnia 25 października 2013 r. otwarto w Rydze wystawę Europejskiego Banku Centralnego o euro.

Komisja dokładnie monitoruje badania opinii publicznej zlecane przez ministerstwo finansów. Najnowsze dostępne wyniki (z października 2013 r.) świadczą o tym, że poparcie dla wprowadzenia euro jest stabilne, aczkolwiek nieznaczne – opowiada się za nim 39% respondentów (o 1 punkt procentowy mniej w porównaniu z poziomem z września 2013 r.).

Spółeczeństwo jest coraz lepiej poinformowane w kwestiach związanych z wprowadzeniem euro. 72% respondentów uważa się za dobrze poinformowanych (+ 2 punkty procentowe w porównaniu z wynikami z września i + 10 punktów procentowych w porównaniu z wynikami z kwietnia–maja 2013 r.). Ponadto 94% Łotyszy wie, że euro zostanie wprowadzone z dniem 1 stycznia 2014 r. (+ 33 punkty procentowe od kwietnia–maja).

Znaczna część ludności Łotwy (83%) poważnie obawia się jednak nieuzasadnionych podwyżek cen.

Komisja przeprowadzi badania Eurobarometru na Łotwie przed rozpoczęciem okresu podwójnego obiegu, w jego trakcie i po jego zakończeniu, począwszy od grudnia 2013 r.

Ostatni etap kampanii informacyjnej na Łotwie powinien dotyczyć utrzymujących się obaw związanych z wprowadzeniem euro oraz przyczynić się do wzrostu zaufania konsumentów. Aby rozwiązać obawy dotyczące podwyżek w okresie przejścia na euro, obywatele powinni być na bieżąco informowani o wynikach monitorowania cen oraz o innych działaniach kontrolnych.